

Till
Tjänstemännens centralorganisation
Martine Syrjänen Ståhlberg

Yttrande

Datum
2022-11-28

Vår referens/våra referenser
Annica Hedbrant

Unionens yttrande över SOU 2022:47 De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet

Sammanfattning

- Unionen ser att förslaget om en utökad tillträdesrätt i första hand bör ligga till grund för fördjupade samtal mellan arbetsmarknadens parter
- Unionen tillstyrker att det statliga anslaget till verksamheten höjs
- Unionen tillstyrker förslaget om att regeringen ger Arbetsmiljöverket som återrapporteringskrav att redovisa de informationsinsatser som riktas mot små företag.
- Unionen tillstyrker att Arbetsmiljöverkets uppgift att samråda med arbetsmarknadens parter, andra organisationer och myndigheter fortsatt utvecklas

Unionen har getts möjlighet att yttra sig över utredningen ”De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet”. Unionen välkomnar kunskapshöjande insatser om partsmodellen och den regionala skydds/arbetsmiljöombudsverksamheten, förhoppningen är att utredningen bidrar till sådan kunskapshöjning.

Utredningens uppdrag har bland annat varit att

- analysera i vilken mån de regionala skyddsombudens verksamhet uppnår syftet på ett ändamålsenligt sätt
- undersöka vilka faktorer som påverkar regionala skyddsombuds möjligheter att utföra sitt uppdrag och lämna förslag på hur de regionala skyddsombuden kan ges bättre förutsättningar för att utföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt
- undersöka vilken roll regionala skyddsombud kan ha för att bidra till att motverka arbetslivskriminalitet och arbetskraftsexploatering och vid behov föreslå hur detta arbete kan underlättas
- analysera hur kontakterna mellan regionala skyddsombud och Arbetsmiljöverket fungerar och vid behov föreslå hur de kan utvecklas.

Övergripande kommentarer

I arbetsmiljöarbetet finns både Arbetsmiljöverket och parterna. Myndigheten och parterna utgör en helhet i arbetet för sunda, säkra och bra arbetsmiljöer men har olika roller och ansvarsområden. Arbetsmiljöverket kan aldrig ta över eller fylla arbetstagarnas företrädares roll och uppdrag, på samma sätt kan de regionala arbetsmiljöombuden inte ta över myndighetens roll och uppdrag.

Samverkan är, som utredningen konstaterar, en av grundpelarna i arbetsmiljöarbetet. Unionen instämmer i utredningens slutsats om att ett välfungerande arbetsmiljöarbete bygger på en tillitsfull samverkan mellan parterna. Parterna på central, bransch- och arbetsplatsnivå tar idag ett stort ansvar för efterlevnaden av arbetsmiljöregelverket och utvecklingen på området. Arbetsmiljölagen skapar ett ”vad” och parterna utvecklar och förvaltar det ”hur” som gör att regelverket blir en del av det dagliga arbetet på arbetsplatserna. Som en följd av parternas arbete kan arbetsmiljölagen tillämpas på arbetsplatserna med liten inblandning av Arbetsmiljöverket.

Att parterna tar ansvar för den praktiska tillämpningen av regelverket och hur samverkan sker bidrar inte bara till en tillfredsställande arbetsmiljö utifrån varje verksamhets förutsättningar, det gynnar såväl arbetsgivare som arbetstagare och skapar löpande och proaktiv problemlösning som motverkar tvister och förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt och arbetslivet i stort. Partenas förebyggande och gemensamma arbetsmiljöarbete är avgörande för att uppnå övergripande samhällsmål som exempelvis ett hållbart längre arbetsliv och minskad ohälsa.

Utredningen lyfter partssynpunkter på problem med verksamheten, vilka är viktiga att uppmärksamma. Dessa synpunkter rör dock inte problem med lagstiftningen, utan problem i den praktiska tillämpningen av lagstiftningen. Parterna tar själva ansvar för frågor om hur samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare bedrivs. I allmänhet fungerar samverkan i arbetsmiljöfrågor väl på många områden och nivåer. I många fall löses samverkansfrågor genom en öppen och respektfull partsdialog, uppstår oenighet i fråga om ett arbetsmiljöombuds uppgifter hanteras frågan i förhandling mellan parterna. Parterna har ett ansvar och ett gemensamt intresse av att lyfta och försöka lösa möjliga problem med varandra.

Att samverkansvägar kan förbättras bland parterna på central nivå framkommer av utredningens undersökning bland de regionala skydds/arbetsmiljöombuden. Unionen ser alla möjligheter att hitta konstruktiva lösningar på de partsfrågor som lyfts i utredningen. Unionen verkar för en god partsdialog och ordning för hantering av såväl frågor som arbetsgivare har, som de frågor arbetstagarparter har.

Synpunkter på förslag

En utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud

Unionen ser att förslaget i första hand bör ligga till grund för fördjupade samtal mellan arbetsmarknadens parter.

En utökad tillträdesrätt med koppling till kollektivavtal kan vara viktig för att möta utmaningarna i en förändrad arbetsmarknad inom flera branscher. För att den regionala skyddsombudsverksamheten ska kunna ta sig an ett utökat uppdrag är det emellertid viktigt att roller och ansvar mellan myndighet och parter är tydliga, att en bred samsyn mellan parterna finns och att samverkan mellan parterna är välfungerande.

En utökad tillträdesrätt får inte innebära att ansvar förskjuts från staten till parterna eller att de regionala arbetsmiljöombudens roll förändras. Arbetsmiljöombudens roll ska även fortsatt utgå ifrån samverkan och inte myndighetsutövning.

En höjning av det statliga anslaget till verksamheten

Unionen tillstyrker att det statliga anslaget till verksamheten höjs.

Unionen vill framhålla att inte enbart antalet arbetsställen som omfattas av verksamheten påverkar resursbehovet, utan även arbetsmiljöfrågornas karaktär.

Sedan 2016 finns föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö. Risker och brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön måste aktivt förebyggas för att inte leda till ohälsa för tjänstemännen. Det är i regel svårare och mer tidskrävande att arbeta med organisatoriska och sociala arbetsmiljöproblem än det är att arbeta med arbetsmiljöproblem i den fysiska arbetsmiljön. Det här har en rad olika orsaker. Bristerna i arbetsmiljön är svårare att upptäcka och svårare att åtgärda. Dessutom är arbetsgivares kunskaper om "OSA-frågor" bristande. Ungefär 70 procent av Unionens arbetsmiljöombud uppger att arbetsgivaren har bra eller mycket bra kunskaper om riskerna i den fysiska arbetsmiljön. Knappt 45 procent uppger att arbetsgivaren har motsvarande kunskapsnivå när det gäller riskerna i den psykosociala arbetsmiljön.

Unionens regionala arbetsmiljöombudsverksamhet måste bygga kunskaper hos arbetsgivare och arbetstagare och lägga stort fokus på att få till stånd en god dialog och en välfungerande lokal samverkan och systematik i arbetsmiljöarbetet. Detta är förutsättningar för att organisatoriska och sociala arbetsmiljörisiker ska kunna hanteras. Ett sådan arbetssätt är tillitsskapande för den regionala arbetsmiljöombudsverksamheten och gynnsamt för att ohälsa fortsatt kan förebyggas på arbetsplatsen, men kräver mycket tid och resurser.

Arbetsmiljöfrågorna på tjänstemännens arbetsplatser medför behov av en tillräckligt resurssatt regional arbetsmiljöombudsverksamhet, i synnerhet för att stötta det förbyggande och främjande arbetet.

Arbetsmiljöverket bör fortsatt utveckla och tillhandahålla anpassad information om förutsättningarna för arbetsmiljö i små företag

Unionen tillstyrker förslaget om att regeringen ger Arbetsmiljöverket som återrapporteringskrav att redovisa de informationsinsatser som riktas mot små företag.

Små företag finns inom alla branscher och arbetsmarknadens parter arbetar redan idag med särskilt inriktat stöd till de lokala parterna i mindre företag. Samråd mellan Arbetsmiljöverket och arbetsmarknadens parter om insatser för små företag kan ytterligare förstärka och höja nivån på arbetsmiljöarbetet.

Arbetsmiljöverket bör fortsätta att utveckla informationsutbyte med branschaktörer

Unionen tillstyrker att Arbetsmiljöverkets uppgift att samråda med arbetsmarknadens parter, andra organisationer och myndigheter fortsatt utvecklas. Att arbetsmiljöverkets, andra myndigheters och parternas respektive roll, ansvar och befogenhet är tydliga är viktigt. För att sådan tydlighet ska uppnås förutsätts att informationsutbyte och samråd fungerar.

Redovisningen av den regionala skyddsombudsverksamheten behöver moderniseras

Unionen ställer sig positiv till att Arbetsmiljöverket uppdras att, i samråd med centralorganisationerna ta fram en ny modell för redovisning av den regionala skyddsombudsverksamheten. Unionen instämmer i att redovisningen bör vara rättvisande, relevant och möjlig att anpassa efter viktiga förändringar på arbetsmiljöområdet. Redovisningen är viktig för verksamhetens legitimitet och behöver samtidigt utformas så att den administrativa uppgiften inte tar onödiga resurser från förbättringsarbetet på arbetsplatserna, i form av den regionala arbetsmiljöombudsverksamheten.

Martin Linder, Förbundsordförande, Unionen